

Історія сьома

Проза І. Франка (ідеї, проблеми). Художні шукання прозаїка. Франко й український модернізм. Новела «Сойчине крило» – жіноча доля в новітній інтерпретації. Образ героя-адресата – уособлення боротьби між «естетикою» і «живим чоловіком». Гуманізм новели

Кожна людина неповторна особистість. М.Коцюбинський говорив: «людина, яка б вона сильна не була, не може жити самою боротьбою, самими громадськими інтересами. Трагізм особистого життя часто вплітається в терновий вінок життя народного». Це людина, що кохає і страждає, радіє і тужить, вірить і зневірюється».

Мої вітання, друже! Сподіваюся, ти ознайомився зі змістом новели «Сойчене крило», бо моя сьома історія присвячена саме цьому твору. Сьогодні ми разом розкриємо світ почуттів і пристрастей, творчо осмислимо основний морально-етичний пафос твору; неоднозначність образу Марії, удосконалимо навички роботи над змістом твору, уміння досліджувати особливості новели.

Я так люблю твої листи,
Бо в них твого тепла частина,
Це – найдорожче, це безцінне,
Це вириває з самоти.
Я так люблю твої слова,
За ними теплота безмежна,
Гортаю тихо, обережно
Листи, і серце ожива...
Навіть коли життя безбарвне,
Сонце засмучене негарне,
У тих листах живе мій рай.

Костянтин Хмара

Говорять, чужі листи читати не можна. А ми познайомимося з одним через сприйняття героїв твору.

Переглянь [буктрейлер](#) Л. Назаренко до [твору «Сойчине крило»](#).

Новела «Сойчине крило» написана в грудні 1905 року. Це період, коли йшла російсько-японська війна. Що стало причиною написання сказати важко. Але це точно був тяжкий життєвий період, період розчарувань, втрат.

Уперше надрукована в збірці «На лоні природи» в 1905 році. Це твір модерної літератури, у якому підкреслюється марність намагань замкнутися у відлюдькуватості й без діянні. Герой після пережитої драми кохання вищий сенс і красу вбачає в житті «для самого себе, з самим собою, в самому собі».

Твір має підзаголовок «Із записок відлюдька». Аналізуючи жанрову структуру твору, можна побачити, що в ньому наявні ознаки трьох літературних родів, а також викладові форми листа та щоденника. А. Крушельницький відзначив, що «Сойчине крило» зі збіркою «На лоні природи» - «найбільш інтересне оповідання, бо доктор Франко підносить у сім оповіданню любов на незвичайно високий п'єдестал – обтрясає її, що так скажу, із земських пут...».

Ідея повернення – основна ідея новели. Повернення до самого себе, до рідного краю, до душевної чистоти. Цю ідею підкреслює бароковий композиційний елемент «сну» - три роки життя Манюсі були жахливим сном.

« Чи ти віриш у сни, Массіно?

Чи снилося тобі коли таке, що ти з'явився чогось і втікаєш? А за тобою погоня. Якись вороги, якись скажені собаки, якись дикі звірі. Женуть щодуху, з різних боків. Ти біжиш із усієї сили, швидше, швидше, а вони за тобою. А з боків усе нові. Ось і спереду забігають. Ти вбік скачеш і знов біжиш. Рад би летіти, а туп у тебе ноги слабнуть, робляться мов олов'яні. Щось немов хапає за них. Ти падеш, а під тобою земля провалюється. Ти летиш, летиш униз і все ще чуєш за собою погоню. Секунда, друга,

претя, а кожна довга, як вічність, а страшна, як пекло. Ти ждеш, що ось-ось розіб'єшся о щось тверде – і прокидаєшся. Ти весь мокрий від поту, серце б'ється швидко, дух у груді заперло, ти весь тремтиш і ще не знаєш, що се було перед хвилиною, сон чи ява?

Чи переживав ти коли такий сон, Массіно? А тепер подумай собі, що такий сон з усіма його страховищами я переживаю тепер вже при роки. Не секунди, а пажні, місяці, роки. А в них кожда година здібна вбити живу душу.

А я живу і, як кажуть мої амапори, виглядаю нічого собі.

Я давно отупіла на всі страховища свого життя. Я відівчилася плакати, відівчилася жалувати, відівчилася боятися чого-небудь».

У новелі «Сойчине крило» відбилися особливості поетики прози ХХ століття, які передусім виявляються в зображенні часу і простору (фабульний час – кілька годин новорічного вечора; сюжетний охоплює все життя центрального персонажа; Фабульна дія розгортається в кімнаті головного героя, а сюжетна – на просторах Російської імперії та за її межами).

Уперше в українській літературі так широко представлений інтер'єр кімнати, в якій живе людина культурних переживань, та введено прийом розлогого листа, який є і жанровим компонентом твору, і детальною розповіддю про взаємини закоханої пари Хоми – Массіно і Манюсі, про життєві пригоди героїні у пошуках щастя. Так автор намічає лінію фатальної жінки.

Жанр твору «Сойчине крило» - новела. У словнику літературознавчих термінів подано таке визначення новели

Новела – різновид оповідання. Це невеликий прозовий твір про якусь незвичайну подію, що стала поворотною в долі персонажа. Дія в новелі напружена, розвиток сюжету стрімкий, гостро конфліктний, із несподіваною розв'язкою. Новелу іноді називають «сестрою драми». Усі ці ознаки є у сюжетній канві твору І Франка «Сойчине крило».

Заповни таблицю «Ознаки новели у творі «Сойчине крило» І. Франка»

Ознаки новели	Приклад із твору
Яскравість і влучність художніх засобів	
Невелика кількість персонажів	
Сюжетна однолінійність	
Незвичайні життєві обставини, в які потрапляють персонажі	
Увага на змалювання внутрішнього світу героя, його переживань та настроїв	
Простота та динамічність сюжету	
Елемент психологічної та ситуативної несподіванки	

Сюжет твору як у романтичній мелодрамі. Після втечі коханої герой-адресат занурився в егоїстичне самозакохане життя, улаштувавши ніби втечу від самого себе. Так само тікає від себе і Манюся – від свого справжнього кохання, з тихого лісу у вир злочинницького світу. Обидві сюжетні лінії тісно переплітаються, доповнюючи одна одну. Це ніби діалог двох змучених душ, як і наприкінці твору повертаються до себе, до людей, до нового життя у «вірі, надії, любові».

Жінка – нерозгадана таємниця, одвічна загадка, яку віками намагалися збагнути чоловіки:

Жіноче серце! Чи ти лід студений!

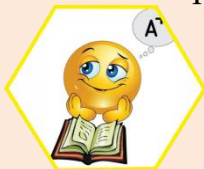
Чи запашний чудовий цвіт весни?

Чи світло місяця? Огонь страшенний,

Що нищить все?

Ці питання здавна цікавили таких велетнів психологічної прози як Гі де Мопассан, Лев Толстой, Віктор Гюго та інших.

Я ж спробував дати оригінальну інтерпретацію жіночої долі у новелі «Сойчине крило».

У чому ж неоднозначність образу Марії?

Тендітна жіноча душа... Вона може витримати нестримні пориви щастя, суму, радості, розпачу. Проте, реальний світ жорстокий, він часто завдає пекучого болю, змушує пройти всі кола пекла.

Так сталося і з Марією: поневіряння злочинницьким світом, дві спроби самогубства – ось наслідки її необдуманого вчинку. Хто винен у тому, що Марія втекла від коханого, від самої себе? Що керувало її вчинками?

Романтичне бажання жити, а не існувати, не просто бути, а стати – це прагнення і визначило її подальшу долю. Як кожна жінка вона мріяла про щастя, достаток, мріяла побувати у різних місцях світу. Вона жила покликом серця, прагнула почуватися особистістю, жадала повноцінного життя.

Психологічний портрет Марії вражає багатством її внутрішнього світу, своєрідним баченням смислу буття і гармонії з природою, поетичним мовленням.

Пристрасна натура, Марія перебуває у полоні палкого почуття і тому повертається до рідного краю, до того, кому першою освідчилася у коханні і кого свого часу зрадила. Шукаючи щастя вона помилилася у своєму виборі і тепер спокутує свої гріхи. Її лист Хомі – Массіно – це сповідь зраненої душі, яка, попри всі випробування, залишилася чистою, люблячою і поетичною. Ми ще раз переконуємося в тому, що кохання – велика сила. Воно здатне зцілити людину, повернути її до життя.

Американські психологи довели, що людина не зовсім підвладна сама собі. Вона може виконувати обрану і особисто створену роль, може грати роль, створену іншими персонажами, іноді роль у житті обумовлена долею. До якого типу можна віднести Марію? *(Відповідь надішли в чат.)*

Упродовж усієї новели ми спостерігали духовне очищення головного героя. На початку твору він – відлюдько, самітник. Поступово в ньому відбувається пробудження до життя, до кохання, він вчиться не просто існувати, а жити, прагне «рвонутися до нового життя».

Хома-Массіно у своїх «Записках відлюдька» змальовує світ свого відчуження від людей. Він – інтелігент, розумний, освічений, який оточив себе штучними, хоча й мистецькими витворами культури. Улюблені книги, портрети Гете, Емersona, Рескіна, журнали, зокрема стаття Уайльда про Ісуса Христа, захоплення музикою – все це той «ілюзорний світ», у який поринув наш герой після того, як став жертвою кохання. Він став «артистом життя, естетом». Герой працює радником в одному бюро, зайнятий працею, що напружує розум, але не торкає серця. Він ввічливий, чемний, має гарні манери, але не має друзів, нікого не пускає у свою душу.

Герой – відлюдько, самотник, суспільні проблеми, людські пристрасті не зворушують його, хоч у глибині серця жевріє іскра кохання, яка не дає йому спокою. Та він боїться навіть собі зізнатися у цьому.

Перед нами звичайний чоловік, що зворушує силою свого почуття до дівчини. Це людина з ніжною, вразливою душею. Кохання окрилює його, дає сил боротися.

Наш герой любив ліс, любив збирати гриби, природа допомагала відновлювати сили, збагачуватися духовно. Можливо, саме ця любов до природи і сприяла виникненню палкого почуття до Манюсі, яка уособлювала собою саму природу, ліс, була духовно близькою Хомі. Та після втечі коханої молодий чоловік боляче переживає зраду, і це породжує у ньому черствість, замкнутість, відчуженість.

Однак Массіно не спроможний вирвати з душі чарівний образ дівчини, котру кохає всім єством, він не може протистояти живим почуттям. У кінці твору він повертається до себе, до людей. Кохання перемогло.

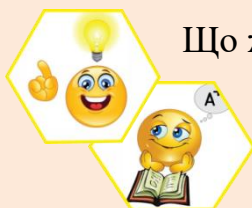
У творі є ще один важливий образ. Згадався, про що я?
Так це образ [сойки](#).

Яку паралель можна провести між Марією і сойкою?

Сойка імітує різні звуки, припиняє це робити, коли мостить гніздо. Марія усі три роки імітувала свої почуття і своє життя. У Євгена Гуцала є такий вислів: «Людина багато в чому схожа на пташку; у ранній молодості нестримно тягне її з дому, вона ладна забути все, з усім розпрощатися, щоб знайти для себе інше, нове життя, а пізніше, коли стільки побачено й пізнано, незбагненна сила тягне людину повернутися назад, до рідного гнізда, туди, де народився, звідки подався у світи...».

Аналізуючи новелу, не можемо обійти й образи-символи, окремі художні деталі: сойчині крила, сукня героїні, дзвінок у двері .

Що ж символізують ці поняття? *(Відповідь надішли в чат.)*

Поміркуй: у чому гуманізм новели? Чи актуальний твір сьогодні?

Виконай завдання поточного контролю.

У [Монтеня](#) є одна нехитра історія. Існувала країна, де цар у новорічну ніч посилав підданам у дарунок вогонь з власного вогнища. Уявіть: новорічна ніч, дім з погашеними вогнями в очікуванні царського дарунку, а потім... сузір'я вогнів, що освітлюють небо! Чекайте і ви цього милосердного вогню – вічного і благодіючого вогню кохання. А коли це почуття прийде до вас, хай вам допоможуть мої твори.

Спасибі за співпрацю. Наступна історія продовжить тему кохання і познайомить зі щастям, яке не можна вкрати. Пропоную поринути в світ любові й бунтарства разом з героями драми [«Украдене щастя»](#).